

3. Міжнародна конвенція з охорони людського життя на морі (SOLAS). URL: <https://www.dgrm.pt/en/solas>

4. Конвенція про поліпшення долі поранених, хворих та осіб, які зазнали корабельної аварії зі складу збройних сил на морі. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_152#Text

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-527-3-9>

MARITIME SECURITY IN THE SYSTEM OF NATIONAL AND INTERNATIONAL SECURITY, LEGAL REGULATION

МОРСЬКА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ НАЦІОНАЛЬНОЇ І МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ, ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ

Ivanova Alla Volodymyrivna

*PhD in Law,
Associate Professor, associate Professor
of Maritime Law
of the Educational and Research
Institute of Maritime Law
and Management, National University
«Odesa Maritime Academy»
Odesa, Ukraine*

Іванова Алла Володимирівна

*кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри морського права
навчально-наукового інституту
морського права та менеджменту
Національний університет
«Одеська морська академія»
м. Одеса, Україна*

На сучасному етапі розвитку людства важливу роль в життєдіяльності країн світу відіграє Світовий океан, ресурси якого мають вирішальне значення для прискореного розвитку світової економіки та є найважливішим фактором геополітики.

Морська безпека охоплює діяльність урядів, багатьох міжнародних організацій, правоохоронних органів, органів, транспортних організацій, охоронних компаній, збройні сили, енергетичної інфраструктури морської галузі та систем спостереження космічного базування тощо.

Ключова роль у забезпеченні морської безпеки, як і раніше, належить таким структурам, як Рада безпеки ООН та Міжнародна морська організація (International Maritime Organization, далі ІМО), яка є спеціалізованим агентством ООН для технічного співробітництва між державами. Перспектива збільшення кількості морських загроз та необхідність протидії їм змусив інші організації та установи прийняти лідерство ІМО у цій сфері. Так було в 2005 році, ІМО повністю переглянуто Конвенцію про боротьбу з незаконними актами,

спрямованими проти безпеки морського судноплавства 1988 р. Через три роки на заклик Генерального секретаря Міжнародної морської організації Рада Безпеки ООН веде боротьбу з піратством.

Римська конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства 1988 р., визначає коло суспільно небезпечних діянь, які спрямовані проти безпеки морського судноплавства. Зокрема, у п. 1 ст. 3 Конвенції зазначено: «Будь-яка особа вчиняє злочин, якщо він незаконний і навмисний:

а) захоплює судно або здійснює контроль над ним силою чи загрозою сили чи шляхом будь-якої іншої форми залякування; або

б) робить акт на сили проти особи на борту судна, якщо цей акт може загрожувати безпечному плаванню даного судна; або

с) руйнує судно або завдає судну або його вантажу пошкодження, яке може загрожувати без небезпечного плавання даного судна; або

д) поміщає, або робить дії з метою приміщення на борту судна будь-яким способом пристрою або речовини, яка може зруйнувати це судно, завдати цьому судну або його вантажу пошкодження, яке загрожує або може загрожувати безпечному плаванню даного судна; або

е) руйнує морське навігаційне обладнання, або завдає йому серйозного пошкодження, або створює серйозні перешкоди його експлуатації, якщо будь-який такий акт може загрожувати безпечному плаванню судна; або

ф) повідомляє завідомо неправдиві відомості, створюючи тим самим загрозу безпечне плавання судна; або

г) завдає поранення будь-якій особі або вбиває її у зв'язку з вчиненням або спробою вчинення будь-якого з злочинів, зазначених у підпунктах “а”–“f”» [1].

Згідно з Конвенцією злочином є той самий випадок, коли будь-яка особа загрожує руйнуванням судна або пошкодженням судна або його вантажу. Також злочином вважається загроза руйнування або серйозного пошкодження морського навігаційного обладнання, або створення серйозних пошкоджень, перешкод його експлуатації (якщо це загрожує безпечному мореплавству).

На сучасному етапі становлення України особливого значення набуває фактор активного політичного та економічного співробітництва нашої держави з Європейським Союзом, відновлення діалогу про приєднання до Організації Північноатлантичного договору (North Atlantic Treaty Organization – далі НАТО) в умовах тимчасової окупації Російською Федерацією території України, та її спроб перерозподілу сфер контролю над акваторією Азовського і Чорного морів. Так, 20 січня 2011 року Європейський парламент ухвалив резолюцію про стратегії ЄС для Чорного моря, в якій йдеться про те, що Чорноморський регіон є

геостратегічно важливим для безпеки ЄС. Резолюція фокусується на питаннях безпеки у цьому регіоні, та наголошує на вирішенні таких питань, як: затяжні конфлікти; переміщення осіб; двосторонні суперечки; закриті межі та стратегії суперництва, що ведуть до милітаризації та поширенню зброї; слабкі інститути та управління; погіршення демократичного правління, транскордонну злочинність [2].

В умовах радикальних змін геополітичної, воєнно-політичної та економічної обстановки у світі, для нашої держави виникла потреба в оновленні Морської доктрини України на період до 2035 року, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 07 жовтня 2009 року № 1307, яка визначає стратегію та основні напрями подальшого розвитку України як морської держави.

Так, у Доктрині наведена характеристика сучасного стану сфери морської діяльності, визначено національні інтереси України на морі, окреслено загрози національній безпеці у сфері морської діяльності, означено мету, принципи і напрями реалізації державної морської політики, передбачено розвиток морської індустрії через відродження і розвиток торговельного мореплавства, розвиток портової діяльності, відродження суднобудування, розвиток рибного господарства, видобування і транспортування енергоресурсів, використання інших ресурсів моря, які не належать до водних біоресурсів [3].

Як зазначається у розділі «Загрози національній безпеці у сфері морської діяльності» оновленої Морської доктрини України на період до 2035 року, актуальними загрозами національній безпеці у сфері морської діяльності є: дії Російської Федерації (включаючи дії окупаційної адміністрації) як держави-агресора щодо дестабілізації обстановки в Азово-Чорноморському регіоні із застосуванням інформаційного, політичного, економічного та військового впливу, спрямовані на легітимізацію тимчасової окупації території України, втрату суверенних прав і юрисдикції України в її виключній (морській) економічній зоні, а також визнання світовою спільнотою нового територіального розподілу та посягання на національні інтереси України на морі.

Звідси, визначимо складні та багатогранні питання, в умовах порушення територіальної цілісності шляхом поширення агресії у приморських регіонах, внутрішніх морських водах і територіальному морі України щодо охорони підводного простору в межах морських просторів з національно-правовим режимом України.

По-перше, суверенітет і юрисдикція над територіальним морем. Україна, як прибережна держава, відповідно до Конвенції ООН з морського права 1982 року, має суверенітет над територіальним морем 12 морських миль від берегової лінії. Це включає і контроль за підводним простором. Водночас, відповідно до зазначеної Конвенції,

іноземні судна мають право мирного проходу через територіальне море, що іноді може створювати проблеми для ефективного моніторингу та охорони підводних ресурсів;

По-друге, проблема незаконної діяльності. До незаконних дій у підводному просторі можуть відноситися нелегальний промисел, незаконний видобуток природних ресурсів (зокрема, газу і нафти), а також військові дії, такі як шпигунство або встановлення підводних об'єктів. Україна зобов'язана забезпечити дотримання міжнародних правил та захисту своїх інтересів, але це ускладнюється через конфлікт з Росією, яка позбавляє незаконну окупацію частин української морської території, зокрема в Чорному морі;

По-третє, режим охорони морського середовища. Важливим аспектом використання ресурсів моря, є захист екосистеми підводного простору. Міжнародне право встановлює обов'язок держави щодо запобігання забрудненню моря та підтримки екологічної рівноваги. Водночас, інтенсивна господарська діяльність (транспортування енергоресурсів, морські платформи) може призвести до екологічних загроз. Україна, через своє географічне розташування, має обмежені можливості для моніторингу стану морського середовища через нестачу ресурсів і технічних засобів.

По-четверте, безпека в контексті військової агресії. Після анексії Криму Російською Федерацією в 2014 році, охорона підводного простору Чорного і Азовського морів стала ще складнішою. Росія активно мілітаризує Крим і прилеглі морські простори, що створюють загрозу для морської безпеки України. Це також ставить питання про ефективність дії норм міжнародного права, оскільки при наявності норми, що регулює мирне використання морського простору, їх дотримання часто залежить від політичної волі держави.

Отже, Україна стикається з багатьма викликами в під час охорони підводного простору, зокрема через агресію з боку Російської Федерації, недосконалість механізмів контролю та забезпечення безпеки, а також проблеми екологічного характеру і не тільки.

Література:

1. Конвенція про боротьбу з незаконними актами, спрямованими проти безпеки морського судноплавства 1988 року URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_220#Text (дата звернення: 07.11.2024 р.).

2. Оцінка досягнення цілей Угоди про асоціацію між Україною та ЄС URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/review_of_achievement_of_euaa_aa_objectives_ukr_0.pdf (дата звернення: 07.11.2024 р.).

3. Морська доктрина України на період до 2035 року, затверджено Постановою Кабінету Міністрів України від 07 жовтня 2009 року № 1307 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1307-2009-%D0%BF#Text> (дата звернення: 07.11.2024 р.).

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-527-3-10>

**DIGITALIZATION OF THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM
AS A TOOL FOR ENSURING BORDER AND MARITIME
SECURITY IN THE BALTIC-BLACK SEA REGION**

**ЦИФРОВІЗАЦІЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНОГО
АДМІНІСТРУВАННЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ПРИКОРДОННОЇ ТА МОРСЬКОЇ БЕЗПЕКИ
БАЛТО-ЧОРНОМОРСЬКОГО РЕГІОНУ**

Kravchenko Vladyslav Mykolayovych

*Postgraduate Student at the Department
of Public Administration and Land
Management
Classic Private University
Zaporizhzhia, Ukraine*

Кравченко Владислав Миколайович

*аспірант кафедри публічного управління
та землеустрою
Класичний приватний університет
м. Запоріжжя, Україна*

У сучасних умовах забезпечення безпеки прикордонного та морського простору є важливим викликом для України та держав Балто-Чорноморського регіону. Використання Україною цифрових технологій у системі публічного адміністрування дозволяє підвищити ефективність моніторингу, покращити реагування на загрози, запровадити інтеграцію міжнародного співробітництва.

Впровадження цифрових технологій є запорукою успіху у сфері прикордонного контролю. Використання дронів, супутникових систем, штучного інтелекту, а також автоматичних платформ аналізу даних дозволяє своєчасно ідентифікувати загрози, зокрема нелегальну міграцію, контрабанду, тероризм.

За даними наукових досліджень, країни Балто-Чорноморського регіону успішно запроваджують цифрові технології для зміцнення прикордонної безпеки. Зокрема, застосовуються системи електронного моніторингу, автоматизовані бази даних та інтегровані комунікаційні платформи, що дозволяють ефективніше контролювати кордони та